

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania M. C.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie
o przeliczenie emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 17
stycznia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Szczecinie
z dnia 16 lipca 2021 r., sygn. akt III AUa 287/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od M. C. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 stycznia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie ponownie ustalił M. C. wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ustawy z dnia 13 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm.; dalej ustawa emerytalna) od 13 sierpnia 2013 r., wskazując, że wysokość tej emerytury wyniosła od 12 sierpnia 2013 r. - 1.765,41 zł, zaś od 1 stycznia 2021 r. – 2.145,16 zł. Tak ustalona emerytura jest nadal świadczeniem mniej korzystnym od

dotychczas pobieranej wcześniejszej emerytury przyznanej decyzją z dnia 3 czerwca 2008 r., wobec czego organ rentowy zdecydował o kontynuowaniu wypłaty świadczenia dla ubezpieczonej w korzystniejszej wysokości, czyli emerytury wcześniejszej.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. C. wniosła o ponowne ustalenie wysokości emerytury od 12 sierpnia 2013 r. w wyższej prawidłowej wysokości oraz wypłacenie wyrównania za okres od 12 sierpnia 2013 r. do „nadal”, wskazując, że wyliczenie emerytury powinno nastąpić w wysokości wyliczonej na podstawie wskaźnika średniego dalszego trwania życia z art. 26 ustawy emerytalnej z datą faktycznego, poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie emerytury, tj. z daty bieżącej i pozostałych danych, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej, również z tej daty, tj. kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc rozpoznania niniejszego wniosku, tj. przyznania emerytury zgodnie z Konstytucją RP, a także zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwot zewidencjonowanych na subkoncie. Odwołująca się podkreśliła, że wszystkie te wartości winny być uwzględnione w aktualnych kwotach i przy uwzględnieniu jej aktualnego wieku.

Wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, wyrokiem z dnia 16 lipca 2021 r., oddalił apelację ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego.

W sprawie ustalono, że M. C. urodziła się w dniu 12 czerwca 1953 r. Decyzją z dnia 3 czerwca 2008 r. przyznano ubezpieczonej emeryturę na podstawie art. 29 w związku z art. 46 ustawy emerytalnej.

W sierpniu 2013 r. ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, który rozpoznano decyzją z dnia 11 października 2013 r. przyznającą emeryturę od [...] sierpnia 2013 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. W decyzji tej wysokość emerytury ustalono według zasad wynikających z art. 26 ustawy emerytalnej. Podstawa obliczenia emerytury ustalona w kwocie 447.883,49 zł uległa pomniejszeniu o kwoty wypłaconych emerytur, tj. o 96.067,36 zł. Podstawa obliczenia emerytury ustalona

na nowo podlegała podziałowi przez średnie dalsze trwanie życia, tj. przez 253,70 miesięcy. Kwota składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 23.501,15 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 424.382,34 zł, wyliczona emerytura wyniosła 1.386,74 zł. Wobec zbiegu prawa do dwóch świadczeń emerytalnych, organ rentowy stwierdził, że kwota emerytury powszechnej ustalona do wypłaty okazała się mniej korzystna od wysokości emerytury wcześniejszej, dotychczas wypłacanej (w wysokości 1.816,88 zł, do wypłaty 1.513,36 zł miesięcznie), a zatem organ uznał, że kontynuował będzie wypłatę świadczenia wyższego, tj. emerytury wcześniejszej.

W dniu 15 listopada 2019 r. M. C. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w Szczecinie wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., w sprawie P 20/16, wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu. Dwoma decyzjami z dnia 4 grudnia 2019 r. organ rentowy odmówił przywrócenia terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania oraz odmówił wznowienia postępowania w sprawie.

W dniu 12 stycznia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Szczecinie wydał z urzędu decyzję będącą przedmiotem niniejszego postępowania, obliczając wysokość emerytury od podstawy niepomniejszonej o kwoty pobranych wcześniej emerytur. Podstawa obliczenia emerytury wyniosła 447.883,49 zł (23.501,15 + 424.382,34 zł). Wysokość emerytury od 12 sierpnia 2013 r. ustalono w kwocie 1.765,41 zł. Organ wskazał, że przy ustalaniu wysokości emerytury uwzględnił wszystkie zmiany w wysokości świadczenia, jakie miały miejsce od dnia jej przyznania do 31 grudnia 2020 r., w tym zmiany wynikające z waloryzacji, jakimi emerytura była objęta, oraz zmiany wynikające z załatwienia zgłoszonych wniosków. Wysokość emerytury od 1 stycznia 2021 r. Zakład ustalił na kwotę 2.145 zł, 16 zł, wskazując, że tak ustalona emerytura jest nadal świadczeniem mniej korzystnym od dotychczas pobieranej wcześniejszej emerytury przyznanej decyzją z dnia 3 czerwca 2008 r., wobec czego Zakład będzie kontynuował wypłatę emerytury wcześniejszej. Sąd Apelacyjny podkreślił, że skarżąca uzyskała prawo do emerytury w wieku powszechnym w systemie zdefiniowanej składki od 12 sierpnia 2013 r. W związku z tym nie jest uprawnione żądanie, aby organ rentowy w

zaskarżonej decyzji z dnia 12 stycznia 2021 r. obliczył wysokość jej emerytury nie tylko z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. bez pomniejszania o wcześniej pobrane emerytury, ale też przy uwzględnieniu ponownej waloryzacji kapitału oraz wszystkich składek na dzień zaskarżonej decyzji z 2021 r., łącznie z uwzględnieniem na nowo ustalonego dalszego trwania życia dla ubezpieczonej. Podkreślił, że skoro wniosek o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego został złożony przez ubezpieczoną w dniu 27 sierpnia 2013 r., to powyższa data warunkuje ustalenie wysokości powszechnej emerytury w odniesieniu do: waloryzacji kapitału początkowego, waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej, tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet opublikowanej w formie załącznika do komunikatu Prezesa GUS, przy uwzględnieniu treści art. 26 ust. 6 ustawy emerytalnej.

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny uznał, że nie doszło do naruszenia nie tylko art. 25 w związku z art. 26 oraz art. 194j ustawy emerytalnej, ale również i art. 133 ust. 1 pkt. 2 tej ustawy.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczona zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie:

1. art. 25 ust. 1 w związku z art. 26 emerytalnej w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji, art. 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji, przez błędną interpretację przepisów polegającą na przyjęciu, że ustalenie prawa do emerytury skarżącej nastąpiło w chwili wadliwego - w związku z błędem organu rentowego - rozpoznania wniosku o emeryturę, nie zaś dopiero na etapie, gdy nastąpiło poprawne rozpoznanie wniosku skarżącej i ustalenie jej prawa do emerytury w prawidłowej wysokości, oraz przez błędną wykładnię wymienionego przepisu polegającą na przyjęciu, że wyliczenie emerytury przysługującej skarżącej nie powinno nastąpić z datą faktycznego poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie emerytury;

2. art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię przepisu polegającą na przyjęciu, że decyzja organu rentowego obniżająca świadczenie emerytalne skarżącej, przez odliczenie sumy kwot pobranych emerytur wcześniejszych nie była dotknięta błędem, mimo że sposób rozumienia błędu

organu rentowego w odniesieniu do skutków retroaktywnych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego ocenić należy odmiennie;

3. art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, przez nierówne traktowanie skarżącej polegające na nieuwzględnieniu przy wyliczaniu wysokości emerytury wskaźnika dalszego trwania życia z art. 26 ustawy emerytalnej z daty faktycznego poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie prawa do emerytury, tj. z daty bieżącej i pozostałych danych, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej;

4. art. 2 Konstytucji RP, tj. zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, przez nieuwzględnienie przy wyliczaniu wysokości emerytury wskaźnika dalszego trwania życia z art. 26 ustawy emerytalnej z daty faktycznego poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie prawa do emerytury, tj. z daty bieżącej i pozostałych danych, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej;

5. art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, tj. prawa do zabezpieczenia społecznego, przez nieuwzględnienie przy wyliczaniu wysokości emerytury wskaźnika dalszego trwania życia z art. 26 ustawy emerytalnej z daty faktycznego poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie prawa do emerytury, tj. z daty bieżącej i pozostałych danych, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej;

6. art. 194 i oraz art. 194j ust. 1-5 ustawy emerytalnej w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, art. 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, przez błędną interpretację przepisów polegającą na przyjęciu, że ustalenie prawa do emerytury skarżącej nastąpiło w chwili wadliwego - w związku z błędem organu - rozpoznania wniosku o emeryturę, nie zaś dopiero na etapie, gdy nastąpiło poprawne rozpoznanie wniosku skarżącej i ustalenie jej prawa do emerytury w prawidłowej wysokości, oraz przez błędną wykładnię wymienionego przepisu polegającą na przyjęciu, że wyliczenie emerytury przysługującej skarżącej nie powinno nastąpić z datą faktycznego poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie emerytury.

Skarżąca wniosła o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne:

„Czy w przypadku kobiety urodzonej w 1953 r. prawidłowa jest wykładnia przepisów art. 194 oraz art. 19j ust. 1-5 ustawy emerytalnej w związku z art. 32 ust. 1 oraz art. 2 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 25 ust. 1 w związku z

art. 26 ustawy emerytalnej polegająca na przyjęciu, „że ustalenie prawa do emerytury Skarżącej nastąpiło winno dopiero na etapie, gdy nastąpiło poprawne rozpoznanie wniosku Skarżącej o jej przyznanie w prawidłowej wysokości, oraz polegająca na przyjęciu, że wyliczenie emerytury przysługującej kobiecie urodzonej w 1953 r., której uprzednio emerytura została pomniejszona o pobraną emeryturę wcześniejszą winno nastąpić z datą faktycznego poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie emerytury, w szczególności winno nastąpić w wysokości wyliczonej na podstawie wskaźnika średniego dalszego trwania życia z art. 26 ustawy emerytalnej z daty bieżącej i pozostałych danych o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z tej daty/kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc rozpoznawania wniosku o przeliczenie świadczenia bez uwzględniania przepisów niekonstytucyjnych tj. przyznania emerytury zgodnie z Konstytucją RP, a także prawidłowo zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, nadto czy winno nastąpić wyrównania świadczenia przy uwzględnieniu w/w przepisów?”.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i o zasądzenie od ubezpieczonej na swoją rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Gdy idzie o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, należy wskazać, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego jego rozstrzygnięcie nie może się sprowadzać do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za

pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 grudnia 2004 r., I UK 187/04, niepubl.; z 16 marca 2009 r., III UK 90/08, LEX nr 707909; z 25 stycznia 2012 r., II UK 232/11, LEX nr 1215437; z 14 marca 2012 r., I PK 185/11, LEX nr 1214540).

Sednem żądań skarżącej jest stanowisko, że należało ustalić wysokość jej emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, przyjąwszy wszystkie elementy biorące udział w algorytmie obliczenia świadczenia według stanu z 2021 r., co skarżąca wiąże z przeliczeniem świadczenia bez uwzględniania przepisów niekonstytucyjnych. Natomiast organ rentowy obliczył wysokość emerytury według wniosku z sierpnia 2013 r. Należy w związku z tym zauważyć, że spór w niniejszej sprawie nie dotyczy zakwestionowanej przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie P 20/16 (OTK-A 2019 poz. 11) - w stosunku do kobiet z rocznika 1953 r. - zasady pomniejszania podstawy obliczenia emerytury o sumy pobranych emerytur wcześniejszych (stosowania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej), ale wysokości emerytury determinowanej datą przejścia na emeryturę w wieku powszechnym.

Zatem budowanie zagadnienia prawnego w oparciu o argumenty powołane w tym wyroku Trybunału Konstytucyjnego i wywodzenie na ich podstawie twierdzenia, że wyliczenie emerytury przysługującej skarżącej powinno nastąpić z datą faktycznego poprawnego rozpoznania wniosku o przyznanie emerytury, czyli wtedy, gdy organ rentowy wydał decyzję urzędu uwzględniającą skutki tego wyroku (obliczając wysokość emerytury od podstawy niepomniejszonej o kwoty pobranych wcześniej emerytur), jest oczywiście nieuprawnione.

Powoływana argumentacja, że wprowadzenie do ustawy emerytalnej mechanizmu potrącania kwot pobranych świadczeń z tytułu wcześniejszej emerytury przy obliczaniu podstawy emerytury powszechnej dla kobiet urodzonych w 1953 r. nastąpiło z naruszeniem wynikającej z art. 2 Konstytucji RP zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, nie ma żadnego przełożenia na sposób obliczenia emerytury w pozostałym zakresie, w tym nie dotyka w żaden sposób momentu, na który należy dokonać waloryzacji kapitału początkowego, waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie, ani też tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet. Oczywiście jest zatem, że nie sposób powiązać

argumentacji Trybunału Konstytucyjnego z oceną, że obliczenie emerytury skarżącej powinno uwzględniać nie datę faktycznego wniosku o to świadczenie, ale datę poprawnego rozpoznania tego wniosku. O ile bowiem rozważane w wyroku Trybunału Konstytucyjnego zagadnienie dotyczy kluczowej kwestii obliczania wysokości świadczenia, to jedynie z perspektywy możliwości zastosowania do grupy kobiet urodzonych w 1953 r. wyłącznie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej.

Inaczej rzecz ujmując, to, że ustalenie po raz pierwszy wysokości emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej było wadliwe, o czym przesądził Trybunał Konstytucyjny we wzmiarkowanym wyroku, oraz argumentacja zawarta w tym wyroku nie zmienia faktu, że wniosek o emeryturę złożony został w sierpniu 2013 r. i ta data jest decydująca (dla skarżącej) dla obliczenia wysokości jej świadczenia - tak w odniesieniu do średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego (art. 26 ust. 1 ustawy emerytalnej) oraz w odniesieniu do daty waloryzacji zewidencjonowanych składek i kapitału początkowego (art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej). Stwierdzona wadliwość nie przesunęła daty złożenia wniosku o emeryturę i *prima facie* nie sposób się doszukać w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego argumentów uzasadniających takie stanowisko.

W konkluzji „wytyczne z wyroku Trybunału Konstytucyjnego tyżącego się osób z rocznika 53” odnoszące się do art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej nie mają żadnego związku z wykładnią przepisów mających zastosowanie w niniejszej sprawie i dlatego oczywiście bezzasadne jest stanowisko, że zaproponowany przez ustawodawcę algorytm wyliczenia świadczenia zawarty w tych przepisach pozostaje w sprzeczności z Konstytucyjnymi zasadami ochrony praw nabytych oraz zasady równości ubezpieczonych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁶ oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

